

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 23.

Onsdagen den 12 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Till behandling förekom Stats-Utskottets utlåtande N:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel.

I punkten 1 hade Utskottet yttrat sig öfver här nedan införda, *Ang. ny stat för Kammarkollegium.*

	Kronor.			
	Lön.	Tjenstgöringspennin- gar.	Summa.	
1 president	7,600	2,400	10,000	} Efter 5 års tjenstgöring inom graden kan lönen höjas med 600 kronor.
1 kammarråd	4,400	2,000	6,400	
5 dito	22,000	10,000	32,000	} Efter 5 års tjenstgöring inom graden kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,000	1,500	4,500	
1 kamererare å arkivkontoret	3,000	1,500	4,500	} Efter 5 års tjenstgöring inom graden kan lönen höjas med 100 kronor.
1 tjänsteman i 1:sta graden (registrator)	1,800	1,200	3,000	
11 dito i dito	19,800	13,200	33,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	} Efter 5 års tjenstgöring kan lönen höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare	500	300	800	
4 dito	2,000	1,200	3,200	
Anslag till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arvoden åt amanuenser och flitpenningar	—	—	23,000	
Summa	—	—	122,100	

Och hade Utskottet gjort följande hemställan:

»att Riksdagen — med godkännande ej mindre af ofvan intagna förslag till stat för Kammarkollegium, allenast med det tillägg att,

Ang. ny stat
för Kammar-
kollegium.
(Forts.)

derest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, den kontanta lönen minskas med 150 kronor, än äfven af de i fråga om samma stat föreslagna vilkor och förbehåll, dock med den förändring, att semestertiden för presidenten och ledamöterna bestämmes till en och en half månad årligen — må höja det för Kammarkollegium uppförda ordinarie anslag med 4,100 kronor, eller från 118,000 kronor till 122,100 kronor».

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer vid förevarande punkt inom Utskottet anmälda dels af Herr *Ola Andersson* i Burlöf och dels af Herrar *C. A. Larsson* och *Nils Petersson*.

Beträffande detta ärende, anförde

Herr Nils Petersson: Då jag fortfarande hyser samma åsigt, som jag förut uttalat, nemligen att staten icke i längden kan utbetala löner efter den reglering, som nu under några år pågått, så nödgas jag, likasom vid föregående tillfällen, yrka afslag å Utskottets förslag. Jag anser, att vi icke hafva bättre tider nu eller skäl att hoppas, att vi skola få andra tider, än vi hade för tio år sedan, och jag tror därför, att samma lönestat, som då existerade, kunde vara bra nu. Jag vill dermed icke hafva sagt, att lönerna icke behöfva omregleras, men jag tror, att det är skäl att göra ett uppehåll och likasom återremittera förslaget och taga detsamma ånyo under öfvervägande efter de tider, som nu äro.

När jag ser på den nya lönestaten, synes det väl vid första påseende, som om lönerna skulle vara knappt så stora som förut, men om man tager i betraktande det påhäng, som medföljer desamma, blifver lönen, eller det som en tjänsteman får för sin tjänstgöring, ganska betydande. Detta påhäng består nemligen i ålderstillägg, tjänstgöringspenningar och pension, hvilken jag, för min del, aldrig gillat, utan jag har ständigt protesterat mot detta pensioneringssystem som gjort sig gällande. Jag har visserligen väckt motion om en ändring häri, men det var i en tid, då det var godt om penningar i landet, och man ville icke höra på det örat, men jag är öfvertygad om, att i en framtid skall man gifva mig rätt och inse, att det var oklokt att göra på detta sätt. Nu har Utskottet på sidan 5 i sitt betänkande bestämdt uttalat, »att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort». Om Utskottet stannat härvid, skulle jag ansett den uttalade meningen för riktig, och aflöningen hade varit verkliga tjänstgöringspenningar, men sedan tillägger Utskottet orden, »eller åtnjutit semester». Skall man hafva tjänstgöringspenningar, när man är fri från tjänstgöring? Skall en del af aflöningen utgå med tjänstgöringspenningar, så synas mig dessa icke böra utbetalas, när tjänstemannen icke gör sin tjänst. Det finnes icke något skäl för att ett dylikt förhållande skall existera, och icke är det heller något skäl att fastläsa dessa löner, utan jag tror, det är skäl att uppskjuta frågan åtminstone ett år, för att se om tiderna blifva lika, och om vi hafva råd att utbetala så höga löner, och då tror jag Riksdagen skall vara till freds med

att icke hafva fastläst dem. Jag får därför för närvarande yrka afslag å Utskottets hemställan.

*Ang. ny stat
för Kammar-
kollegium.*

(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: För min del måste jag motsätta mig den siste talarens yrkande och yrka bifall till Utskottets förslag. Jag tror, att ingen kan säga, att jag varit bland dem, som velat bestämma tjänstemännens löner alltför höga, men jag anser likväl, att de ej heller böra sättas allt för låga. Nu kan man visserligen säga, att de föreslagna lönerna äro i förhållande till nuvarande pris för höga, men då vi reglerat för andra embetsverk på samma sätt, lär det icke gerna kunna blifva fråga om att nu ställa oss på en helt annan bas, än mindre att afslå hela löneregleringsfrågan. Regleringarne hafva icke afsett endast lönernas belopp, utan äfven ordnande af de hvarje tjänstebefattning tillkommande åligganden. Man har nemligen med dessa löneregleringar äfven afsett en minskning i göromålen, hvarigenom åter kunde vinnas en minskning i tjänstemännens antal, så att de återstående kunde för sitt arbete få en tillräcklig ersättning. På denna bas är äfven den nu föreslagna regleringen byggd. Såsom af betänkanudet synes, har också, oaktadt tjänstemännen enligt regleringen erhålla ej obetydligt ökade löner, förhöjningen för hela embetsverket ej uppgått till mera än några tusen kronor; och kunna vi öfver allt komma från saken på så billiga vilkor, synes det icke vara skäl att klaga, det vi handlat illa. Skulle man deremot nu vägra antingen hela löneregleringen eller ock en lönereglering på samma grunder, som man hittills följt, hvad skulle då inträffa? Jo, i förra fallet finge vi bibehålla ett större antal tjänstemän, än behöfligt vore, men aflöna dem för lågt, och i senare fallet, om vi nu skulle börja reglera efter andra grunder, uppstode en orättvisa mellan dessa tjänstemän, om hvilka nu är fråga, och andra, hvilkas löner redan blifvit reglerade. Jag tror icke, att det kan vara förenligt med en god statshushållning att gå till väga på sådant sätt, utan att rättvisa och billighet fordra, att för den ena som den andra löneregleringen tillämpas samma grunder. Jag medgifver visserligen, att, om det nu varit fråga om att börja lönereglering för samtliga embetsverk, hade det kanske icke varit skäl att sätta lönerna så höga som nu skett, och kanhända hade då de vunnit gehör, som yrkat nedsättning, men nu kan en sådan nedsättning icke gerna utan orättvisa ega rum. Dessutom får man väl antaga, att, äfven om lönerna nu äro något höga, penningvärdet kommer att sjunka hädanefter som hittills, så att om några år, t. ex. ett tiotal af år härefter, lönerna icke äro högre än de böra vara. På så sätt kan löneregleringen gälla för en längre följd af år; men sätta vi lönerna precis efter nuvarande pris, är det gifvet, att, så snart andra tider inträffa, en ny reglering måste ega rum, och i så fall skulle vi få reglera på nytt hvar annat eller hvar tredje år. Att återtaga hvad man en gång gifvit kunde väl icke heller komma i fråga.

Jag hemställer på dessa grunder om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Jag ber att få svara ett par ord på hvad den siste talaren anfört.

Det är nog sant, att man tänkte att reglera tjänsterna på samma

Ang. ny stat
för Kammar-
kollegium.
(Forts.)

gång som lönerna; men huru detta tillgått och hvad staten i detta hänseende vunnit, har jag förgäfvat sökt att få reda på i de hittills behandlade löneregleringarne. Om de icke blifvit dyrare, så hafva de åtminstone icke blifvit billigare.

Hvad beträffar, att vi, om den nu föreslagna löneregleringen afslås, skulle få behålla flera öfverflödiga tjänstemän, så tror jag, att vi, äfven om regleringen godkännes, lika fullt få behålla dem, på så sätt nemligen, att vi få pensionera dem under hela deras återstående lifstid.

Hvad beträffar penningarnes stigande eller fallande i värde och att detta värde skulle komma på samma punkt, som det var för några år sedan, innan det föll, anser jag för min del detta vara omöjligt. Jag medger, att, när vi bestämde lönerna, var deras belopp riktigt beräknadt, men jag fordrar, att de, som då bestämde dem, skulle haft så mycket omdöme, att de insett, att det icke kunde så vara i längden och att det fall i penningvärdet, som då förefans, snart nog skulle komma att stiga. Att åter få sådana penningetider som för några år sedan, derifrån skola vi dock be Gud bevara oss, ty det kan icke gå till på annat sätt, än om man från utlandet lånar in 20 eller 30 millioner årligen. Jag tror derföre, att lönerna blifvit för högt tilltagna, så länge man icke med visshet kan säga, att vi om 8 eller 10 år få sådana tider igen, som voro när lönerna reglerades; men det är det, vi aldrig kunna vänta. Jag anhåller derför om bifall till det af mig förut framställda yrkande.

Häruti instämde Herr *Jonas Jonasson* i Gullaboås.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall som på afslag; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd voteringsproposition, lydande sålunda:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 13,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen visade 101 ja mot 31 nej; varande alltså Utskottets förslag bifallet.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarne.

Punkterna 4—9.

Biföllos.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölles; hvarefter dess i samma punkt förekommande slutliga yttrande lades till handlingarne.

*Punkten 11.**Mom. a.*

Bifölles.

Uti *mom. b* hade Utskottet, beträffande Herr *Folke Anderssons* Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern. inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 45, deruti Herrar *P. Nilsson* och *J. E. Ericsson* instämt, och i hvilken var föreslaget, att anslaget till Kongl. teatern måtte indragss eller, derest så icke skulle kunna på en gång ske, nedsättas till minsta möjliga belopp, på anförda skäl hemställt,

att nämnda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Efter föredragning af denna hemställan, yttrade

Herr *O. B. Olsson*, hvilken jemte Herrar *Liss Olof Larsson*, *Sven Nilsson* i Efveröd, *C. A. Larsson* och *Nils Petersson* inom Utskottet reserverat sig mot samma hemställan:

Af alla anslag till staten är icke något, som i landsorten väcker så mycket uppseende och afund, som anslaget till den Kongl. teatern.

Det lär icke kunna bestridas, och jag vågar till och med påstå, att $\frac{19}{20}$ af Sveriges invånare, äfven af dem, som betala bevilling efter andra artikeln bevillningsstadgan, icke någonsin sett Stockholm och ännu mindre den Kongl. teatern. Att desse i sin mån skola betala skatt till denna teater, synes såväl mig som många andra ganska hårdt; och kostnaden för detta nöje, om man så vill kalla det, hvilket bereder endast dem, som bo i Stockholm eller ofta vistas der, någon förstörelse, måste och borde i väsentlig mån läggas på dem, som hafva fördelen att kunna njuta af det nöje, denna teater kan skänka.

Min mening, som delas af många andra, är i detta fall den, att Stockholms stad, som eger den fördelen att kunna njuta af denna bildningsanstalt, bör i väsentligare mån bidraga till dess underhåll än genom att betala sina biljetter, hvilket ock det ringa fötal, som kommer från landsorten, får göra, ehuru det af denna inrättning njuter långt mindre fördel än Stockholms stad.

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.

(Forts.)

Jag har väl från många håll hört sägas, att detta anslag vore en nödvändig statsutgift för att uppöfva de bildande och sköna konsterna, och jag vill icke bestrida detta; — det kan i viss mån vara riktigt — men då denna teater gifver maskeradbaler och mera sådant, kan detta knappast bidraga till de sköna konsternas utveckling, utan tror jag tvärtom att det är att förderfva de sköna konsterna.

Saken är desto värre derigenom, att, sedan ett sådant exempel utgått från Kongl. teatern i Stockholm, så har det blifvit snart sagdt en mani, som gripit jemväl åtskilliga städer i landsorten, och man har på senare tiden dels af tidningarna och dels från andra håll inhemtat, att en hel del landsortsstäder funnit på, att det är särdeles bra att ställa till maskeradbaler. Om detta skall vara att uppmuntra skön konst, då begriper jag för min del icke hvori skön konst består. Emellertid vill jag anhålla om proposition på det yrkande, att ifrågavarande anslag måtte nedsättas från 60,000 kronor till 45,000 kronor, under förhoppning, att, om så skulle vara, att icke sistnämnda summa kan anses tillräcklig, Kongl. Maj:t då måtte gå i författning om att till Stockholms stad göra en förfrågan, huruvida icke staden, såsom kommun, kunde vara hågad att bevilja något anslag åt Kongl. teatern. Det är ett faktum, att Hans Maj:t Konungen och den Kongl. familjen under hvar af de senare åren för ifrågavarande ändamål uppoffrat emellan 70,000 och 80,000 kronor och för sistförflutna året 78,000 kronor. Om man går längre tillbaka, så lemnade den Kongl. familjen under Carl XV:s tid, före år 1870, ända till 118,000 kronor i understöd åt de Kongl. teatrarne.

Mitt slutliga yrkande blifver, som sagdt, att anslaget måtte nedsättas från 60,000 till 45,000 kronor.

Herr Clairfelt: Då för några år sedan en representant från landsorten uti denna Kammare, utan att någon motion i frågan förelåg, vid behandlingen af sjunde hufvudtiteln väckte förslag om nedsättning af anslaget till de Kongl. teatrarne på ungefärligen samma skäl, som den siste ärade talaren anfört, tog jag mig friheten att yttra, att äfven jag önskade en nedsättning i teateranslaget, men på helt andra grunder, än dem nämnde representant åberopat. Då likväl, som sagdt, någon motion i saken icke förelåg, ansåg jag emellertid ej tillständigt att då anföra skälen för min nämnda önskan, utan yrkade endast bifall till Utskottets hemställan, att öfriga ordinarie anslag å denna hufvudtitel måtte bibehållas oförändrade. De skäl, jag då hyste i nämnda afseende, förefinnas numera icke för mig, och jag behöver sålunda icke heller nu gifva dem tillkänna.

Den siste ärade talaren förmenade, att landsorten icke droge någon fördel af Kongl. teatern i Stockholm. För min del kan jag icke se frågan så ensidigt och trångt, som han, ehuru äfven jag är en representant från landsorten och från samma landsort, som nämnde talare tillhör. Teatern är en bildningsanstalt, hvars frukter komma hela landet till godo. Den dramatiska konsten hör till de sköna konsternas antal och den bör finna sin utveckling och utbildning vid den Kongl. scenen i hufvudstaden, och derifrån böra utgå de skådespelare, som hafva för afsigt att i landsorten idka denna konst.

Samme talare har vidare framhållit, att det är Stockholms stad, som njuter de egentliga fördelarne af ifrågavarande nöje. Jag betraktar teatern icke endast såsom ett nöje, utan som en utveckling af skön konst, såsom en skola, der man framställer på tiljan lifvet sådant detta bör vara — och af denna skola har väl hela landet tillfälle att njuta. Fördelarne af teatern torde sålunda icke ensamt tillkomma Stockholms stad, utan jag tror att de komma äfven landsorten till godo, och att äfven landsortens här talrikt församlade representanter njuta af teaterns nöjen.

Man har vidare framställt förebråelser emot teatern, därför att den genom att gifva maskeradbaler drager ned konsten till en sfer, dit den icke hörer. Äfven jag beklagar, att nämnda institution nödgats för sitt bestånd tillstålla dylika nöjen. Men måne det icke är Riksdagens skull, att en institution af ifrågavarande art nödgas tillgripa en sådan utväg, därför att den i så obetydlig mån understödes af Riksdagen? Vid debatten om Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof hemtade en talare, hvilken framställde anmärkningar emot en del utgifter under tredje hufvudtiteln, exempel från Franska republiken, och framhöll att man der icke använder medel till onyttiga ändamål. Han talade om nämnda republik såsom en mönsterstat, hvilket äfven jag för min del gerna erkänner att den i många fall är, och yttrade, att man der icke använde penningar på onyttiga ting. Men denna republik använder likväl på tvenne af sina konstinstitut, Grand Opéra och Théâtre Français, sammanlagdt 1,065,000 francs, eller 786,500 kronor. Visserligen är Frankrike ett rikt land i jämförelse med vårt fattiga Sverige; men det gäller ju här blott 60,000 kronor, en bagatell emot 786,500 kronor. Kan Frankrike uppoffra sistnämnda belopp på teatern såsom representant för skön konst, icke må då vi, som älska att nämnas Nordens fransmän, vägra att fortfarande lemna ett anslag af 60,000 kronor åt vår nationalteater.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Sedan Herr Ola Bosson Olsson redogjort för utskottsreservanternes åsigt och motiv i nu förevarande fråga, skulle jag för min del ej hafva begärt ordet, såvida icke en annan talare på skånebänken så varmt tagit Kongl. teaterns försvar och gjort den till mera än hvad den är, och hvad den kan blifva. Då så skett, har jag icke ansett mig kunna lemna min medreservant i sticket, utan trott det vara min pligt att, hvad på mig berodde, söka försvara reservationen.

Talaren från Kristianstad påstod, att hufvudstadens befolkning icke hade någon fördel af Kongl. teatern framför landsortsbefolkningen. Så är dock icke förhållandet, ty landsortsbon, som vill besöka Kongl. teatern, måste ju för sådant ändamål företaga en längre eller kortare resa till hufvudstaden, då stockholmaren deremot kan när som helst besöka ifrågavarande teater utan att derföre behöfva vidkännas annan utgift än kostnaden för teaterbiljetten.

Nu, liksom förr, riskerar en hvar, som på något sätt uppträder mot Kongl. teatern, att genast blifva stämplad såsom fiende till densamma. Så har det åtminstone gått med mig. Men hvarken nu eller

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.
(Forts.)

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.

(Forts.)

förr, då jag uppträd i denna fråga, har jag gjort det derföre att jag varit teaterns fiende, utan jag har yrkat anslaget nedsättning derföre att jag betvivlat huruvida de penningar, staten gifver teatern, från statens synpunkt vore väl använda, eller om det icke funnes andra och långt nödvändigare föremål än teatern, till hvilka anslag både nu och vid föregående riksdagar afslagits. Men icke är man väl fiende till en sak derföre att man icke vill bevilja allt, som för densamma af Kongl. Maj:t eller enskilde motionärer begäres. Ingen vill väl till exempel påstå, att då denna Kammare i år afslagit åtskilliga af Kongl. Maj:t begärda anslag under fjerde hufvudtiteln, Kammaren derigenom visat sig fiendtlig mot försvaret, lika litet som regeringen kan anses vara det, derföre att hon icke af Riksdagen äskat alla de anslag under samma hufvudtitel, som af underordnade myndigheter begärts. Den som för sin del ej obetingadt kan gå in på Utskottets nu ifrågavarande hemställan, må derför icke stämpas såsom Kongl. teaterns fiende, lika litet som den, hvilken hyser en motsatt åsigt, endast derför kan betraktas som dess vän, utan den saken måste bedömas från andra synpunkter. I denna fråga, liksom i alla andra frågor, som röra statsutgifter, bör först och främst tagas i betraktande landets förmåga att bära alla de många anslag, stora och små, hvarom framställningar till Riksdagen göras, samt vidare huruvida teatern är viktigare än hvarje annat föremål, för hvilket anslag begärts och sålunda bör erhålla anslag, under det att de andra föremålen ej få något. För min del tror jag dock fullt och fast, att det funnits åtskilliga anslag i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, om hvilka det åtminstone skulle kunnat ifrågasättas, huruvida de icke varit lika väl eller bättre använda penningar än anslaget till Kongl. teatern, men hvilka det oaktadt blifvit af Stats-Utskottet afstyrkta och af denna Kammare afslagna. Vidare torde äfven böra tagas i betraktande, huruvida icke besparing kan göras i teateranslaget, utan att teatern derföre på något sätt behöfver inskränka sin verksamhet, d. v. s. med andra ord, huruvida icke de förändrade tidsförhållandena, som numera hos oss inträdt i materielt hänseende, äfven på teatern utöfva inflytande. Af tillgängliga revisionsberättelser rörande Kongl. teatern framgår, att högst betydliga belopp af teaterns medel användas för materialier, ved, dekorationer, reparationer m. m. dylikt. Prisen på allt detta hafva, såsom bekant, under senaste åren ej så litet nedgått. Anslaget borde vid sådant förhållande, föreställer jag mig, kunna minskas, utan att teaterns verksamhet derföre behöfde i någon mån minskas. Teaterns uppgift torde dessutom kunna fyllas, åtminstone i hufvudsaklig mån, äfven om der utvecklades en något mindre lyx än som nu sker. Detta är åtminstone min åsigt.

Måhända skulle jag dock nu hafva lemnat frågan om teateranslagets minskning alldeles oberörd, då jag i Utskottet icke vunnit majoritet för min mening, om icke en annan omständighet tillkommit, på hvilken jag anser mig böra fästa såväl Kammarens i dess helhet uppmärksamhet, som särskildt deras, hvilka sätta Kongl. teatern så högt som den nästföregående talaren gjort. Kongl. teatern har på senare tider börjat uppträda täflande med en person på söder — jag tror han kallas för gubben Wallman — uti att gifva maskeradbaler, en täflan,

som jag omöjligen kan finna ingår i en Kongl. teaters uppgift, och som jag högeligen betviflar kan anses bilda och förädla. *Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.* Egentligen härför är det som jag ansett att Riksdagen borde nedsätta anslaget. Af det skälet har jag också i Utskottet för min del biträdt Ola Bosson Olssons förslag, då Riksdagen icke på något annat sätt kan inverka på teaterstyrelsen, och hufvudsakligast af samma skäl har jag reserverat mig mot Stats-Utskottets förslag. Teatern har nu börjat att gifva så kallade maskeradbaler, liksom den för åtskilliga år sedan hade slagit sig på att gifva pjäser, om hvilkas lämplighet för en Kongl. scen meningarne, minst sagdt, voro mycket delade. Anslaget nedsattes då — och de tvetydiga styckena upphörde att gifvas; och nedsattes anslaget nu, så hoppas jag, att äfven maskeradbalerne försvinna, helst om den diskussion, som i denna fråga redan förts, tillvinner sig tillbörligt afseende å teaterstyrelsens sida.

Grefve Björnstjerna: Den siste ärade talaren ansåg, att man af ekonomiska skäl borde afslå detta anslag. Nog vill jag medgifva, att ställningen icke för närvarande är den mest lysande, men ej kan jag föreställa mig, att den är så usel, att ett så obetydligt anslag som detta bör hafva någon synnerligt menlig inverkan på budgeten, isynnerhet då man af den Kongl. propositionen finner, att det deficit, som förefinnes, kan fyllas genom en ganska välbehöfzig tilläggs-skatt på brännvin eller genom en ringa förhöjning i tullen på kaffe, socker och tobak, hvartill kommer att, då prisen å kaffe och socker för närvarande äro mycket lägre än förut, den föreslagna tullförhöjningen af 1 öre pr skålpund i sjelfva verket icke komme att göra dessa varor dyrare än hitills.

Jag anser deremot, att en nationalteater har en mycket högre betydelse, än den siste värde talaren framhöll. I likhet med honom och Herr Clairfelt beklagar visserligen äfven jag, att maskeradbaler der hållits, men orsaken är gifven: anslaget är så litet, att man för uppehållande af denna nationalinstitution nödgats tillgripa en dålig utväg. Skulle anslaget upphöra, blir följden den, att vi i stället för två maskeradbaler om året troligen få ett dussin; om detta vore en vinst, vet jag ej. En nationalteater måste gifva föreställningar inom alla grenar af dramatisk konst; den måste, för att gifva dessa så, som sig bör, anskaffa dekorationer, klädedrägter samt personal, tillräckliga att gifva en lefvande bild af det tidskifte och den händelse, som framställas. Teatern måste dessutom underhålla en elevskola för att bilda artister, hvilka sedan i sin mån skola upprätthålla konsten i jembredd med andra länder — en sådan teater kan icke uppehållas utan statsanslag. En föregående talare har redan visat, att så sker äfven i det republikanska Frankrike, och jag vill i förbigående nämna, att summan der blifvit betydligt höjd sedan kejsardömet fall. Vill man hafva en nationalteater, måste den således betalas; drages anslaget in, går teatern omkull, och detta vore i hög grad beklagligt. Det skulle vara ett bevis på att svenska representationen icke förstår att uppskatta det viktiga inflytande en god scen har och alltid måste hafva på ett folks moraliska uppfostran; ett inflytande som den utöfvar antingen den framställer stora fosterländska handlingar eller den kläder den djupaste

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern. —
 menskliga visdom i det skönaste språk, såsom Shakspeare, antingen den, såsom hos Ibsen, visar huru obehagligt lasten alltid bestraffar sig sjelf eller den, såsom i den nyare franska komedien, gisslar dagens dårskaper och framställer råheten, dumheten och fäfängan till välförtjent åtlöje. Allt detta verkar uppfostrande och förädlande på nationen. Att teatern har och alltid har haft ett sådant inflytande, kan visas af många exempel. Jag vill framdraga ett sådant.

Under den tid Italien var kufvad af utländska bajonetter, var »Den stumma» förbjuden att der gifvas. Hvarföre det? Jo, derföre att då sången »O fosterland, du hjeltars amma» etc. hördes, var hvar- enda italienare färdig att genast gripa till vapen mot sina förtryckare. Jag hemställer, om icke äfven hos oss den som i »Engelbrekt och hans dalkarlar» hört dalkarlsmarschen »Tåg om fram för vårt land», måtte icke han känna hjertat klappa lifvigare i sitt bröst? Den, som då icke känner äfven sig vara färdig, om så erfordrades, »tåga fram för vårt land», den är icke värdig att kallas svensk. Jag frågar, om icke äfven ett så obetydligt stycke som »Vermländingarne» dock med sina folk- dansar och folksånger stämmer ens sinne så, att man tycker sig gå derifrån som en bättre fosterlandsvän än man gick dit. Så förhåller det sig verkligen. Man säger: drag in anslaget! det finnes ju andra teatrar, om än nationalteatern går under. Ja — men då får man också hålla till godo med föreställningar långt skadligare för moralen än maskeraderna, ty dylika teatrar måste ofta nog för sin existens vara hänvisade till skådespel, som företrädesvis anslå sinligheten. Sådant vilja vi säkerligen alla undvika; derföre hoppas jag, att denna Kam- mare, inseende vigten af att bibehålla anslaget till teatern, bifaller hvad Kongl. Maj:t begärt.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell: Jag behöfver icke, då så många finnas i denna Kammare som dertill äro mera skickliga, för Kammaren framhålla betydelsen för nationens andliga odling af en sund och ädel dramatisk konst eller pröfva hvad dit bör räknas, utan inskränker jag mig endast till att påpeka hvad i detta ögonblick en nedsättning uti ifrågavarande anslag innebär. De Kongl. teatrarne likasom andra institutioner af samma art hafva alldeles icke undgått känningar af de hårda tidernas trångmål. Deras ställning utvisade vid förra spelårets slut en brist af 50,000 kronor, och denna brist har under de senast tilländagångna månaderna ytterligare förökats. Till betäckande af denna brist saknar teaterstyrelsen för närvarande nödiga medel och är bragt nära gränsen af sina resurser. Det är Kammaren bekant, att för icke länge sedan teaterns fastigheter öfvergingo till statsverket och att vid den uppgörelse, som då ingicks, äfven i köpet medföljde såsom statsegendom de till en half million kronor uppskattade, teatern tillhöriga lösa inventarier. Till följd deraf har teaterstyrelsen till sitt förfogande icke något värdeobjekt, som kan tjena till hypotek för ett lån. Teaterstyrelsen har efter den nämnda uppgörelsen icke besvärat Riksdagen med någon framställning om förhöjning i det anslag, som utgått till uppehållande af institutionen. Den har redt sig sjelf, och under de många år, som sedan dess förflutit, har den af detta anslag till större delen förökats teaterns till-

gångar i dekorationer och materialier. Nu har den tid kommit, då detta anslag är rent af behöfligt för teaterns existens, och att vid en sådan tidpunkt minska anslaget, synes mig icke kunna leda till det af flere talare lifligt framhållna syftemålet att förekomma maskeraders anställande på teatern. Det vill synas mig, som om dessa ledamöter af Kammaren, derest de satt detta syftemål i främsta rummet, snarare bort hafva väckt förslag om att Riksdagen skulle förhöja anslaget till teatern med 20 à 30,000 kronor, för att sätta teaterstyrelsen i tillfälle att icke behöfva anställa sådana maskerader. Förhållandet är verkligen det, att, om detta anslag skulle nedsättas, stor fara är för handen att teaterns verksamhet åtminstone under någon tid måste upphöra. Men det kan icke förnekas, att teaterstyrelsen haft fullt fog att betrakta detta anslag såsom någonting, hvarpå beräkningar kunnat uppgöras och kontrakt slutas. Det går icke så lätt för en Kongl. teater att stänga, som för ett enskildt teatersällskap. Detta har med sig följder, som icke kunna så noga beräknas, och jag tror mig derföre kunna påräkna tillmötesgående af Kammaren, då jag förklarar, att detta anslag är till oförändradt belopp aldeles oundgängligen behöfligt.

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.
(Forts.)

Herr O. B. Olsson: Den talare, som hade ordet näst efter mig, eller representanten från Kristianstad, ansåg, att jag ensidigt och trängt betraktat denna fråga. Jag erkänner villigt, att jag icke har sådana vyer som han i fråga om det estetiska.

Han yttrade äfven, att då teaterstyrelsen måste anställa maskeradbaler, det härledde sig derifrån, att Riksdagen icke nog frikostigt understödt den Kongl. teatern; och jag har nu också hört Herr Finansministern yttra ungefär samma tanke, att, om man önskade att dylika maskerader icke skulle hållas, Riksdagen borde höja ifrågavarande anslag med 20 à 30,000 kronor. Skall man verkligen gå in på den banan, att man, för att icke, jag vågar säga, sämre tillställningar och mindre uppbyggliga stycken skola uppföras å teatern, måste öka anslaget? För min del svarar jag härtill ett bestämdt nej. Det har åtminstone icke varit min mening och, jag vågar hoppas det, icke heller denna Kammares, att man derföre, att icke på teatern skola gifvas daliga föredömen, bör tilldela teatern anslag, och skall man nu för detta ändamål höja summan till en högre? Det tror jag icke kan gå för sig.

En talare på stockholmsbänken nämnde, att man icke borde fästa så stor vikt vid detta anslag, då det hade ett så litet inflytande på statsbudgeten, och att några öres skatt på bränvin eller tobak gjorde att anslaget icke kändes mera tryckande för statsverket. Huruvida talaren härmed menade, att man skulle höja skatten å bränvin och tobak, vill jag lemna derhän. Riksdagen har ännu icke beslutat, om statsbristen skall fyllas genom direkt eller indirekt beskattning. Men jag anser att, vare sig man lägger detta anslag på den direkta beskattningen eller den indirekta, man lika mycket drager sig derför. Denna Riksdag har i ofrigt nödgats afslå hvarjehanda anslag, som varit mer eller mindre behöfliga. Den har gjort det i följd af den tryckta belägenheten i de ekonomiska förhållandena, och då vi hafva nödgats göra det i en mängd andra saker, der man kunnat vara både frestad och befogad att lemna sitt bifall till begärda anslag, om icke

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.

dessa ekonomiska förhållanden inträddt, så tror jag, att här skulle vara ett lämpligt tillfälle att göra en liten besparing.

Jag ber äfven få nämna, att jag för min del gerna skulle draga in hela detta anslag, men jag vill icke sträcka mitt yrkande så långt nu för tillfället, ehuru jag tror att den tid en gång kommer, då detta anslag måste helt och hållet indragas. Att detta bör kunna ske, derpå hafva vi exempel från England, der, om jag är riktigt underrättad, ingen teater finnes, som har statsanslag. Då sådant kan anses öfverflödigt i ett land med så stora resurser, som England, så är väl detta ännu viktigare att genomföra i vårt lilla och i jemförelse med England fattiga land. Jag fortsätter med att anhålla om bifall till det af mig framställda yrkande, det ifrågavarande anslag måtte nedsättas till 45,000 kronor.

(Forts.)

Herr Folke Andersson: Såsom bekant, är det första gången jag har den äran att vara ledamot af denna Kammare, och ehuru jag i följd deraf icke kände till förhållandena härstädes, var jag dock icke oberedd på att min motion skulle väcka motsägelse. Det har visserligen af flere talare anförts kraftiga skäl till stöd för afslag å min motion, men jag får säga, att jag icke funnit dem nog kraftiga för att de skulle kunna ändra min öfvertygelse i saken. Skälen hvarföre jag framlagt denna motion har jag sökt att i densamma motivering framhålla, men jag vill nu tillägga, att hvad som först styrkt mig till denna sak var den diskussion, som förekom här i Kammaren vid det tillfälle, då Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof till Stats-Utskottet remitterades. Under den öfverläggning, som då förekom, var, såvidt jag kan erinra mig, blott en mening om att man borde iakttaga den största sparsamhet, och derjemte yttrade en talare på dalabänken, att när man nu talade så mycket om sparsamhet, så måste man också visa densamma i handling. Jag får upprigtigt säga, att jag då tyckte att detta yttrande var något obefogadt, men denne talare hade bättre kännedom än jag om förhållandena här i Kammaren.

Det torde icke vara herrarne obekant, att vi hafva en statsbrist, som måste på något sätt fyllas, och då torde det väl vara skäl att allvarsamt tänka på att göra besparingar. Jag erkänner mig stå i stor tacksamhetsförbindelse till Utskottet, derföre att detsamma gifvit motionen det vitsord, att den ville åstadkomma sparsamhet på ett anslag, der sådant kunde ske. För att få denna statsbrist fylld har Kongl. Maj:t emellertid föreslagit en förhöjd afgift på bränvin samt förhöjd tull på kaffe, socker och tobak. Om nu denna proposition bifalles af Riksdagen och sålunda blir lag, så är en gifven följd deraf, att dessa varor komma att blifva dyrare, så att i följd deraf den som begagnar dessa njutningsmedel får betala mera för dem. Då tyckes mig fråga vara, om icke man äfven kunde lägga en förhöjd skatt eller tull på de varor, som produceras på teatern, nemligen så, att den som besökte teatern och följaktligen njöte af dess nöjen komme att betala en förhöjning i afgifter, helst de, som njuta af dessa nöjen, ingalunda lära undandraga sig att betala för dessa varor, som här hafva prisats vara så förträffliga, så att teatern kunde bära sig sjelf, såsom andra teatrar

göra. Det finnes nu teatrar i våra större landsortsstäder och, oaktadt teatersällskapen måste hyra lokaler och hafva en mängd andra utgifter, som kongl. teatern icke har, så bär sig deras verksamhet väl.

Det är icke första gången denna fråga är på tal inom Riksdagen. Om man slår upp riksdagsprotokollen för 1867, 1868 och 1869 årens riksdagar, så finner man, att flere aktade representanter från olika delar af landet fört samma språk och uttalat folkets önskan att anslaget måtte indragas eller nedsättas, och hade desse herrar då haft anledning att göra den framställning, som i motionen nu afses, så anser jag mig i anseende till nu tryckta penningeförhållanden hafva ännu mera skäl dertill. Jag har nyligen fått underrättelse från min hemort, att mina grannar nödgats afträda sin egendom till borgenärens förnöjande och sålunda blifvit snart sagdt utfattiga. Men äfven dessa hafva måst betala skatt till teatern. Under det sådana förhållanden ega rum på landsbygden, anser jag det vara Riksdagens pligt att göra hvad den kan för att åstadkomma besparingar, hvarhelst sådana äro möjliga. Jag tror icke det är rätt att alltjemt bemöta folkets rättvisa och billiga fordringar med isande köld och likgiltighet. Följderna af ett sådant handlingssätt skall man finna, om man kastar en blick på ställningen i utlandet. Vi hafva nemligen sett, huru man i Tyskland nödgats stifta undantagslagar. Jag tror att hårdhet emot folket framkallat nödvändigheten af dessa lagar och önskar att ingenting sådant måtte blifva att befara hos oss.

Jag önskar helst att hela detta anslag måtte indragas, men då jag icke kan hoppas att vinna detta, inskränker jag mig till att yrka bifall till hvad reservanterne inom Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Clairfelt: Min värde motståndare på samma bänk som jag sitter har ytterligare såsom skäl för bifall till sitt förslag framdragit de under sista tiden ofta förekommande och äfven i min tanke klandervärda maskeraderna å Kongl. teatern. Jag har redan förut i likhet med honom beklagat, att teaterstyrelsen nödgats tillgripa sådana medel för teaterns existens, och jag hoppas att, då bättre tider för Kongl. teatern en gång komma, dessa anstötliga tillställningar icke vidare skola förekomma. Hvad skulle man väl också vinna genom den föreslagna nedsättningen i anslaget till de Kongl. teatrarne, om icke att nationalteatern åtminstone för en tid tvangs att inställa sin verksamhet, och då tror jag vi skulle få flera anstötliga föredömen från alla småteatrarne, som genom Kongl. teaterns upphörande skulle komma att ännu mera florera än förr — dessa sekundteatrar, hvilka hafva gjort till sin uppgift att å scenen framställa Offenbachs och Lecocqs lättfärdiga operetter, som beklagligtvis smaka publiken så väl, att den hellre strömmar dit från alla håll för att se dessa sedeslösa framställningar, än en nationel och värderik dramatisk eller lyrisk föreställning.

Jag tror, att hvad vi vunne på en sådan nedsättning, vore endast, att vi i estetiskt hänseende skulle gå tillbaka, och säkert är, att konsten skulle förlora derpå. För min del tror jag icke, att vi nu böra draga in hvad vi förut gifvit, utan att vi böra låta anslaget fortfarande blifva vid hvad det är och hoppas på bättre tider äfven för tea-

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.
(Forts.)

Om indrag- trarne, så att icke vår nationalteater behöfver gifva sådana föreställ-
ning af eller ningar, som dessa äfven i mitt tycke klandervärda maskeradtillställ-
nedsättning i ningar.
anslaget till
Kongl. teatern.

(Forts.)

Herr Nils Petersson: Då äfven jag inom Stats-Utskottet re-
serverat mig i denna punkt, så anser jag mig böra göra reda för min
äsigt om saken. Jag var af samma tanke som min länskamrat, hvil-
ken också reserverat sig, att man ganska vil kunde nedsätta det ifråga-
varande anslaget till 45,000 kronor. Skälet till denna äsigt är, att
jag anser att när enskilda teatrar mycket väl kunna hålla sig uppe,
ja till och med göra sina föreståndare rika, så bör det icke kunna be-
höfvas att lemna så stort anslag, som nu är i fråga, till den Kongl.
teatern. Min enskilda öfvertygelse är, att man kan skämma bort en
god sak genom att understödja densamma genom för stora anslag.
Jag hörde nu med största glädje från statsrådsbänken, att Kongl. tea-
tern laborerar med en stor brist, och det är min förhoppning att i
följd deraf Kongl. teaterns styrelse så väl som Regering och Riksdag
skola komma på bättre idéer i fråga om sparsamhet. Jag tror nemli-
gen att nöden är den ende, som kan lära sparsamhet åt teaterstyrelsen.
Det kan vara godt för Riksdag och Regering att genom detta tvång
till sparsamhet teaterstyrelsen slår in på en säkrare bana, så att tea-
tern kan reda sig sjelf och icke behöfver lita på stora statsanslag för
att hålla sig uppe. Derföre anser jag teaterns styrelse icke vara att
beklaga, emedan jag tror, att just den dåliga ställning, hvori affärerna
befinna sig, skola bringa densamma till förnuft.

Instämmande med Herr Ola Bosson Olsson, får jag yrka bifall till
hans förslag, att anslaget måtte nedsättas till 45,000 kronor.

Herr Chr. Christensson: Genom att bevilja anslag hafva en-
ligt min uppfattning äfven föregående Riksdagar visat, att de Kongl.
teatrarnes tillvaro är en fråga, som rörer hela svenska folket, eller,
med ett ord, en nationalfråga. Äfven om man under närvarande för-
hållanden kan säga, att sparsamheten är en dygd, får och bör dock
icke denna sparsamhet drifvas ända derhän, att den skadar utvecklin-
gen af vårt lands kultur. För min del tror jag icke, att Kongl. tea-
tern kan verka sundt och normalt i den fosterländska bildningens in-
tresse utan materielt understöd från statens sida, och såsom stöd för
denna min äsigt tillåter jag mig omnämna, att de Kongl. teatrarne i
de flesta af Europas länder hafva stora statsanslag, enär det just visat
sig, att en lyrisk scen svårligen kan fortgå utan statsanslag. Det är
visst sant, att, för så vidt jag har mig bekant, i Europa finnas två
eller tre länder, der sådant statsanslag till Kongl. teatrarne icke ut-
går, nemligen England, Spanien och Norge, men detta beror på sär-
skilda förhållanden. Hvad först och främst England beträffar, kan
man verkligen med skäl säga, såsom motionären också i sin motion
antydtt och hvilket äfven af Herr Ola Bosson Olsson nyss uttalats,
nemligen att de som njuta af teatern, också derföre med rätta kunna
betala högre afgift; men om också detta låter sig göra i det rika Eng-
land, der man icke fäster sig vid om biljettprisen fördras, är icke så
förhållandet hos oss. I Spanien står teatern på en mycket låg stånd-

punkt, men andra nöjen deremot i hög kurs. Hvad slutligen Norge beträffar, så har der aldrig funnits och finnes icke heller nu någon lyrisk scen.

Under den diskussion, som vid 1871 års riksdag fördes i samma fråga, upplyste en dåvarande ledamot af Andra Kammarerna, Herr Kalstenius, om alla de anslag, som till teatrarne utgingo i de länder, der teatern åtnjöt statsbidrag. Det framgick af hans anförande, att Kongl. teatrarne i Petersburg och Moskwa af statsmedel årligen erhöilo 500,000 rubel, den i Wien 320,000 gulden, i Berlin 457,000 kronor, i Dresden 211,000 kronor, i München 234,000 kronor, i Darmstadt 150,000 kronor, i Weimar 118,000 kronor, i Hannover 338,000 kronor, i Stuttgart 188,000 kronor, i Karlsruhe 150,000, i Kassel 117,000 samt 6 teatrar i Paris 1,600,000 francs, hvilket sistnämnda anslag under Thiers' presidentskap sedermera höjdes till 1,748,700 francs. Hvad beträffar anslaget till teatern i Köpenhamn, så är jag nu icke i tillfälle att bestämdt uppgifva siffran, men visst är, att det icke är mindre än 60,000 kronor.

Här har uttalats klander emot teaterstyrelsen för att den låtit anordna maskeradbalen, och jag är äfven villig att instämma i detta klander. Men saken är nu skedd och kan ju sålunda icke hjälpas, och icke kan detta vara något skäl att indraga statsanslaget. Vår hufvudstad besökes ju årligen af ett ganska stort antal främlingar, och för dessa utgöra teatrarne en af de förnämsta förströelserna; och äfven detta är något, som jag anser i sin mån tala för att nu icke indraga detta anslag, utan hvilket de Kongl. teatrarne icke skulle kunna behålla sin lifskraft. Jag förenar mig med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Det kan visserligen icke förundra någon, att under en tid, sådan som den närvarande, ifras för besparingar, och att man tänker på att göra sådana såväl i det ena som i det andra afseendet. Jag skulle också önska, att denna diskussion icke finge någon anstrykning af att den ene eller den andre skulle anses vara fiende till teatern eller se saken ur synpunkten af den större eller mindre nytta, man kunde hafva af denna institution, utan att frågan, såsom den siste ärade talaren antydde, betraktades som en rent nationel fråga. Och då frågar jag: kan någon neka till att teatern, liksom öfriga bildande konster, har för vårt lands civilisation och utveckling betydelse? Om vi, i likhet med den förste talaren, skulle se saken blott ur synpunkten af att större delen af folket icke finge besöka våra Kongl. teatrar, så skulle af alldeles samma skäl kunna göras den frågan, hvarför vi underhålla en akademi för de fria konsterna, för målare- och bildhuggarekonst, hvarför vi hafva en musikalisk akademi med flera bildningsanstalter, hvilka hvar i sin mån bidraga att höja och lyfta nationen. Folkets bildning bör väl icke vara så ensidig, att man bör lägga an på blott och bart ett eller annat moment af dess utveckling. Den mångsidighet, som nutidens civilisation fordrar, kräfver ovilkorligen af det folk, som icke vill stå tillbaka för sina grannar, att det måste underhålla sin nationella utveckling, och det kan väl icke nekas, att teatern är ett icke obetydligt medel der-

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.
(Forts.)

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.

(Forts.)

till. Eller hvem vill väl neka till, att han vid åsynen af våra stora skådespel, då han t. ex. ser en Gustaf Wasa eller någon annan af våra konungar eller andre hjeltar framträda på scenen, känner sig lyftad, känner sig stolt, känner sig tillhöra ett folk, som icke vill gå tillbaka, utan bibehålla den bildning, det redan förvärfvat. Det är visserligen sant hvad en talare yttrade, att man kan i detta, likasom i andra afseenden, hafva olika vyer och se en sak från olika synpunkter. Ja, detta är ju helt naturligt. Men just därför diskutera vi denna fråga, på det att man må kunna se densamma äfven från en mera inskränkt synpunkt, hvarifrån den möjligen kan af en och annan betraktas. På sätt Herr Finansministern nyss nämnde, är här likväl icke fråga om att bevilja något nytt anslag. Det gäller endast att bibehålla en statsinstitution, som redan finnes till. Ty, mine herrar, man må säga hvad man vill, Kongl. teatern är dock numera en statens egendom. Skola vi nu låta denna institution förfalla? Det har ju redan visat sig, att dess ställning under det förlutna året försämrats, och det torde väl kunna tagas för temligen gifvet, att den under innevarande år med de nu rådande tryckta konjunkturerna icke skall komma att förbättras. Är det då vid en sådan tidpunkt, som anslaget skall nedsättas? En värd talare på smålandsbanken sade nyss, att det just är nöden, som skall tvinga styrelsen för de Kongl. teatrarne att upprätthålla deras ställning. Jag, för min del, tror deremot, att denna nöd skulle under närvarande tid göra det nära nog omöjligt för dem att hålla sig uppe. En annan talare bakom mig sade, att, lika väl som man föreslår att höja tullen på åtskilliga varor, för att derigenom upphjelpa statskassan, skulle teatrarne ställning kunna förbättras genom att höja prisen på teaterbiljetterna. Men tro väl herrarne att en tidpunkt, sådan som den närvarande, då litet hvar anser sig knappt hafva råd att betala hvad en teaterbiljett nu kostar, skulle vara lämplig för en stegring af biljettpriset, och att en sådan stegring skulle vara ett sätt att göra statsanslaget obehöfligt? Nej, mine herrar, vi måste se saken allvarsamt, vi måste betrakta den ur affärssynpunkt; och antingen måste vi låta teatern — som dock är en statens egendom — förfalla, eller också måste vi underhålla den; ty eljest uppkommer ett deficit, som man sedan fordrar att vi skola betäcka. Man har sagt, att det kunde utvecklas något mindre lyx på de Kongl. teatrarne, men för min del tror jag, att i jmförelse med de mindre teatrarne kan den lyx, de Kongl. teatrarne utveckla, icke anses öfverdrifven; den är mycket större på småteatrarne, så att i det afseendet tror jag icke, att någon förebräelse kan med fog göras styrelsen för de Kongl. teatrarne. Men, frågade en föregående talare, hvarför kallar man teatern en nationel anstalt? Jo därför, att man alltid antagit såsom ett axiom, att äfven den dramatiska konsten i sin mån bidrager till höjande af en nations andliga utveckling. Nu vet jag väl, att här finnes en och annan, som skrattar åt en sådan uppfattning, men det är dock en uppfattning, som delas af hela det bildade Europa, och jag tror icke att en nation, som en gång tillhört de intelligenta nationernas antal, ostraffadt kan låta ett tillbakagående komma sig till last. Jag vill icke längre upptaga herrarnes tid, men jag tror att en hvar, som har någon känsla för sitt land, äfven ön-

skar, att detta land måtte få stå kvar på den ståndpunkt af intelligens, som det förut intagit; och om, såsom jag åtminstone antagit såsom ett axiom, den dramatiska konsten, i likhet med öfriga bildande konster, dertill bidrager, så böra vi väl icke heller undandraga denna konst vårt stöd, just i en tidpunkt, då den mera än någonsin har behof af stöd. Det kan väl hända, att den tid en gång kommer, då de Kongl. teatrarne kunna undvara statsanslag, men helt visst är den tiden icke ännu inne. Jag har vid denna riksdag ännu icke med min röst bidragit till höjande af något anslag; tvärtom har äfven jag af den allmänna ställningens kraf ansett mig förbunden att iakttaga den största möjliga sparsamhet; men så långt hafva vi dock icke ännu drifvit sparsamheten, att vi vräkt omkull redan inrättade statsanstalter. Väl hafva vi af brist på medel nekat åtskilliga nya anslag, men så stor är väl dock icke nöden, att vi behöfva rasera hvad vi redan hafva; och då något sådant skulle blifva en följd af den ifrågasatta indragningen af eller nedsättningen i teateranslaget, så ber jag att få instämna med dem, som yrkat bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Om indragning af eller nedsättning i anslaget till Kongl. teatern.
(Forts.)

Herr Folke Andersson: Af ekonomiska skäl har man vid denna riksdag ifrågasatt inställande för ett år af vapenöfningarne för vår armé. Då frågar jag, om teatrarne kunna anses vara af större värde än vår armé? Eller om man för ett år inställer vapenöfningarne, skulle man icke kunna göra detsamma med teatrarne föreställningar, då staten har ondt om penningar. I dag på förmiddagen var det fråga om beviljande af ett anslag till kolonien vid Hall, som är en uppfostringsanstalt för vanartiga gossar. Detta anslag afslogs af Kammararen, men för min del anser jag anstalten vid Hall vara vida mer förtjent af statsunderstöd än teatrarne. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på det af Herr O. B. Olsson framställda yrkande samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att det för Kongl. teatern uppförda statsanslag skall, enligt Stats-Utskottets under 11:te punkten mom. b af dess utlåtande N:o 13 uttalade åsigt, bibehållas vid dess nuvarande belopp af 60,000 kronor,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har Kammararen beslutat nedsättning af ifrågavarande anslag till 45,000 kronor.

Omröstningen försiggick; och befans vid röstsedlarnes sammanräkning, att 86 ledamöter röstat ja mot 75 som röstat nej; hvadan Kammararen beslutat enligt ja-propositionen.

Mom. c.

Bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarne.

Punkterna 13—20.

Biföllos.

Punkten 21, äfvensom de vid utlåtandet fogade *tabeller*, lades till handlingarne.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 20, i anledning af väckt motion om beviljande af ett årligt anslag för utgifning af en tidning, representerande regeringens åsikter och önskingar.

§ 3.

*Om understöd
åt affidne
Kamreraren
J. G. de Marés
dotter.*

Föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 6, i fråga om understöd åt affidne Kamreraren J. G. de Marés dotter A. H. C. de Maré. Fullmäktige i Riksbanken hade, med anledning af en till dem i ämnet inkommen ansökan, hos Utskottet hemställt, att Utskottet måtte hos Riksdagen göra framställning derom, att affidne Kamreraren J. G. de Marés dotter Aurora Henrietta Charlotta de Maré måtte af Riksbankens medel bekomma ett årligt understöd af 250 kronor, att från och med innevarande år med 62 kronor 50 öre i hvarje kvartal till henne utbetalas.

Utskottet hade föreslagit,

att bemälda Aurora Henrietta Charlotta de Maré måtte af Riksbankens medel bekomma ett årligt understöd af 150 kronor, att från och med innevarande år med 37 kronor 50 i hvarje kvartal till henne utbetalas.

Och var mot denna hemställan reservation inom Utskottet afgifven af Friherre *Åkerhielm*, med hvilken Herrar *Lyttkens*, *Evers* och *Ola Månsson* instämt, och som för sin del afstyrkt hvarje afseende å den ifrågavarande ansökningen.

Ordet begärdes af

Herr *Lyttkens*, som yttrade: Herr *Talman*! På de skäl Friherre *Åkerhielm* i sin vid betänkandet fogade reservation anført, eller att Kamreraren de Marés enka och barn under många år åtnjutit underhåll från Riksbanken, och, då hans dotter, enligt reglementet för Riksbankens enke- och pupillkassa, eger att vid fyllda 50 år uppbära

en årlig pension af 150 kronor, anser jag den aflidne tjenstemannens 18-åriga arbete i Riksbankens tjenst vara till fullo belönadt och ersatt.

Det kan icke anses förenligt med den ordning, som för statsverket är antagen, annat än att embetsmännen skola vara väl aflönade och deras enkor så tillgodoses, att, om de icke varit i tillfälle att lägga ihop något för ålderdomen, de få en måttlig pension. Men att utsträcka detta så långt, att äfven deras barn skola få extra anslag, kan jag icke gilla.

På grund häraf och af de skäl, som i öfrigt af Friherre Åkerhielm i reservationen blifvit anförda, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ola Månsson: Denne tjensteman har icke varit i Riksbankens tjenst längre än 18 år och han har under denna tid åtnjutit sin fulla lön. Efter hans död hafva, på sätt reservationen omnämner, hans hustru och barn i 44 år åtnjutit utöfver den pension, hvartill de i enke- och pupillkassan varit berättigade, en särskild gratifikation af 500 kronor årligen, eller sammanlagdt 22,000 kronor. Man kan väl icke bestrida, att 18 års tjenstgöring härmed är ganska väl ersatt. Banko-Utskottet synes icke hafva bort komma till det slut, som här föreligger. Jag har för min del icke kunnat biträda detsamma utan reserverat mig deremot. Nu får Kammaren göra såsom den vill. Anser Kammaren att den ifrågavarande dottern icke kan lefva på pensionen från enke- och pupillkassan, 150 kronor årligen, så eger den sin rätt att bifalla Utskottets förslag. Jag yrkar emellertid bifall till reservationen.

Herr E. G. Boström: Jag anhåller att få närmare angifva de skäl, som varit bestämmande för Banko-Utskottets pluralitet att till den af fullmäktige i Riksbanken framställda proposition tillstyrka bifall.

Ifrågavarande tjensteman hade, vid sitt den 15 Mars 1834 i Malmö — der han var anställd såsom bankoombud vid Rikets Ständers lånekonto — inträffade frånfälle, under aderton år varit anställd i bankens tjenst, i hvilken han inträdt vid 19 års ålder. Han dog vid 37 års ålder, efterlemnande hustru och sju barn. Vid 1834 års riksdag beviljades åt enkan en gratifikation å 500 kronor årligen, hvilken gratifikation dock var otillräcklig för att hon skulle i sina för öfrigt mycket torftiga omständigheter meddela barnen en sådan uppfostran, att de kunde på egen hand skaffa sig sitt uppehälle. Vid den tiden funnos icke heller för qvinnan öppnade så många banor till förvärfvande af inkomster, som nu.

De Marés enka dog i början af sistlidna år, och hennes ifrågavarande dotter befinner sig nu utan något stöd och tillika i den beklagansvärda belägenheten, att den ögonsjukdom, hvaraf hon lider, antagligen blir obotlig, då den är på väg att urarta till så kallade »gråa starren». Det har blifvit sagdt, att hon ej har något anspråk på understöd; något sådant har hon ej heller framställt, endast en ödmjuk anhållan. Visserligen får hon från bankostatens enke- och pupillkassa uppbära 150 kronor årlig pension, men dertill är hon be-

*Om understöd
åt aflidne
Kamreraren
J. G. de Marés
dotter.
(Forts.)*

Om understöd rättigad genom de insättningar, som hennes afidne fader af omtänk-
 åt afidne samhet gjort. I den olyckliga belägenhet, hvori hon befinner sig, är
 Kamreraren dock denna hjälp naturligtvis otillräcklig.
 J. G. de Marés dotter. På dessa skäl tar jag mig friheten anhålla, att Kammaren ville
 (Forts.) med mig bifalla Utskottets hemställan.

Grefve Björnstjerna: Jag är helt och hållet förekommen af den siste talaren. Jemte det jag instämmer i yttrandet att sökanden icke har någon laglig rätt till den ifrågasatta pensionen, utan att endast barmhertighetsskäl därför tala, tager jag mig friheten, just på dessa barmhertighetsskäl, hemställa, att enär ifrågavarande qvinna är 58 år gammal, nästan blind samt oförmögen att försörja sig sjelf, Kammaren ville bispringa denna olyckliga med det lilla belopp, Utskottet föreslagit. Då något farligt prejudikat ej heller skulle härigenom lemnas, får jag således för min del yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Danielsson: Jag begärde ordet för att instämma i den af reservanterne uttalade och i min tanke mycket beaktansvärda åsigt, att öfverflyttande af en gratifikation 44 år efter en tjänstemans död på en då till äfventyrs ännu lefvande efterkommande, vore ett prejudikat, som skulle medföra ganska betänkliga följder. Det må visserligen vara sant, att ifrågavarande person är stadd i nöd och att ömmande omständigheter tala för att lemna henne understöd; men hon står, tyvärr, icke ensam i detta afseende. Och då jag anser, att staten icke bör förvandlas till en välgörenhetsinrättning i sådant afseende som här föreligger, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Friherre Fock: Till den utredning, som inom Banko-Utskottet egt rum beträffande föreliggande fråga, har jag mycket litet att tillägga. I min egenskap af bankofullmäktig har jag ansett mig böra deltaga i beslutet att tillstyrka beviljande af en pension åt ifrågavarande qvinna, och jag ber nu att få fästa uppmärksamheten på, att det gäller en gammal, 58-årig qvinna, som genom en obotlig sjukdom blifvit försatt i den sorgliga belägenhet, att hon icke kan genom eget arbete bereda sig uppehälle. Om hennes fader hade afidit först nu och under nuvarande förhållanden, så skulle hon varit berättigad att från bankostatens enke- och pupillkassa uppbära en pension af 360 kronor årligen. Jag kan för min del icke undgå att vid denna omständighet fästa något afseende.

Man har här anfört såsom skäl för afslag å Utskottets hemställan det förhållande, att hennes fader afled så tidigt, samt att hennes moder och hon sjelf redan så länge fått åtnjuta statsunderstöd. Men, mine herrar, viljen I straffa den arma qvinnan med att beröfva henne detta understöd derföre att en högre makt så tidigt beröfvat henne stödet af en fader och derföre att en högre makt dömt henne att framsläpa ett tungt och sorgligt lif under den tid, henne återstår att lefva? Jag för min del kan det ej, utan anhåller värdsamt att denna Kammare ville med mig bifalla Utskottets hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Flere talare hafva under den nu pågå-

ende diskussionen sagt, att den här ifrågasattade personen icke eger någon laglig rätt till erhållande af den ifrågasatta pensionen. Härom behöfva vi dock icke tvista; ty ingen har påstått något dylikt och vore förhållandet sådant, så hade denna supplikant ej behöft framkomma på sätt nu skett; men att göra en supplikation om erhållande af något understöd, därför har hon haft lika stor rätt som alla dessa andra enkor och barn, hvilka oafbrutet framkommit med dylika supplikationer och rätt ofta, under icke mera ömmande omständigheter än här är för handen, fått sina anspråk af Riksdagen beviljade. Visserligen finnes här en skilnad derutinnan, att annars komma merendels ansökningarna från Kongl. Maj:t eller enskilde motionärer och cirkulera från och till Riksdagen genom Stats-Utskottet; men som sökandens fader varit en Riksbankens, alltså ensamt Riksdagens tjänsteman, måste hon gå den väg som hon valt, och detta är den enda rätta. Att man vidare ej skulle bevilja den nu ifrågasatta pensionen derföre, att fadern tjänat banken för kort tid och modern åter allt för lång tid uppburit en pension, synes mig ej förtjena afseende; ty då fadern dog, och dog i tjensten, så kunde han ju ej tjena längre, och gudomliga rådslut höfves ej oss att klandra. Men att mannen under lifstiden tjänat oförvitligt och väl i sitt kall, det framgår ej blott af de vitsord, som derom inom Utskottet varit tillgängliga, utan fastnerna deraf, att 1834 års Riksdag på grund af mannens förtjenstfulla verksamhet förhöjde den af Bankofullmäktige då för hans efterlevande hustru och barn äskade pensionen med 50 %. Annorlunda handlade Riksdagen då än hvad nu troligen kommer att ega rum. Att enkan lefvat och i 44 år fått uppbära den henne tillerkända pensionen må nu vara illa för alla dem, som hellre önska se fader- och moderlösa barn än förlusten af några kronor. Emellertid så förorsakade enkans långa lifstid, att hon blef mycket gammal, och den här ifrågasattade dottern blef hennes vårdarinna, till dess hon i sin ordning blef gammal, nära blind och orkeslös. Att de gemensamt så länge modern lefde uppehöll sig af moderns pension är påtagligt; men att dottern numera derföre skulle behöfva någon del deraf är lika tydligt. Också hafva sex af bankofullmäktige tillstyrkt att hon skulle få rätt uppbära hälften af moderns pension; men detta ansåg dock Banko-Utskottet vara väl mycket och derföre har Utskottet, som herrarne finna, nedsatt gratifikationsbeloppet till 150 kronor.

Huruvida nu Kammaren kan och bör bevilja denna gratifikation, beror, som mig synes, ytterst derpå om dylika gratifikationer gifvits förr och om Riksdagen vill iakttaga konsekvens och uniformitet. I detta hänseende vill jag endast erinra derom, att Riksdagen flera gånger till enkor och döttrar af tjänstemän, inom så väl Banken som Riksgäldskontoret, lemnat dylika vederbörliga. Exempelvis år 1865, då Riksdagen lemnade en dotter till en registrator vid Malmö länekontor en årlig gratifikation af 300 kronor. Vidare lemnar Bankoreglementets 52 § Bankofullmäktige rätt att utdela julgåfvor till vissa behöfvande och desslikes gratifikationer af den så kallade dispositionsfonden till behöfvande och oförsörjda enkor och döttrar vid bankostaten, som ej äro berättigade till pension. Eget nog har dock denna rätt blifvit inskränkt, på initiativ af ett års statsrevisorer, bland hvilka

*Om understöd
ät aflidne
Kamreraren
J. G. de Marés
dotter.*
(Forts.)

Om understöd
 åt aflidne
 Kamreraren
 J. G. de Marés
 dotter.
 (Forts.)

jag hade äran att vara en, i det hänseendet, att dessa sorts gratifikationer ej vidare skola utgifvas till andra än dem som en gång blifvit tillerkända dylika. Nu vill det sig emellertid icke bättre än att bland dylika, som erhålla understöd från den så kallade dispositionsfonden, finnas flera enkor, af hvilka några uppbära ej blott 400 i årlig pension utan dertill årliga gratifikationer uppgående till 300 kronor hvardera. Hvad säges om dylikt? Orsaken härtill får dock sökas deri, att man icke velat beröfva någon den rätt, som en gång blifvit den tillerkänd; och då jag nu funnit, att den här ifrågavarande supplikanten under moderns lifstid jemväl haft del och kommit i åtnjutande af moderns pension, så kan, så vill jag icke, i hennes nu nödstälda be lägenhet, beröfva henne all hjälp. På dessa grunder och på de som Utskottet vidare anført, vågar jag hoppas Kammaren skall bevilja den ifrågasatta gratifikationen på sätt Utskottet föreslagit.

Herr Sjö: Herr Talman, Mine Herrar! Jag ser af det nu föreliggande betänkandet, att Banko-Utskottet tillstyrkt en pension åt dottern efter en man, som endast i aderton år varit i Riksbankens tjänst. Jag för min del tror, att så väl Riksdagen som svenska staten gjort allt hvad som bort göras, för denne tjänstemans efterlemnade anhöriga, helst som dem under den långa tiden af icke mindre än 44 år lemnats en gratifikation, som sammanlagdt uppgår till öfver 22,000 kronor. Det synes mig som om Banko-Utskottet gått allt för långt, då det tillstyrkt ifrågasatta anslaget. Jag tror, att man ej bör på så sätt fordra, och om man så gör, är jag förvissad om, att för den händelse Riksdagen beträder den väg Utskottet föreslagit, man icke allenast derigenom lemnar ett prejudikat på, att icke blott barn och barnbarn skola hafva pension, utan ock att man på så sätt förvandlar Riksbanken till eu välgörenhetsinrättning. Här är visserligen i Utskottets motiv för bifall yttradt, att hon icke skulle hafva några medel, men detta yttrande tycker jag icke är något att fästa sig vid, ty då i betänkandet står, att hon är i torftiga vilkor, kan man utsträcka detta ords mening ganska långt. Hon kan hafva egendom och ändå vara i torftiga vilkor. Jag minnar mig just något, som jag af en riksdagsman hörde berättas för tre år sedan. Han omtalade, att det var en embetsman, som dog i en landsortsstad, och att sedan bouppteckningen efter honom blifvit upprättad, inlemnades denna jemte en ansökning om pension för hans efterlemnade enka till Kongl. Maj:t, som aflät proposition om pension för henne till Riksdagen, och här talades mycket både för och emot densammes beviljande. Den person, som i första hand berättade detta, var från samma landsort, der embetsmannen affidit, och enkan, som sökte pension, sedermera bodde. Han var icke bekant med personen i fråga och var ganska ängslig öfver, hvad han skulle göra, och visste icke huru han skulle lägga sin voteringsedel, men han hörde så många ömmande tal, att han röstade för bifall, och pensionen blef äfven beviljad. När han sedan kom hem till sin landsort, besökte han en gång sina vänner i staden, der nämnda enka bodde, och frågade dem då, om hon var så fattig, som det talats om vid Riksdagen. Desse svarade då, att så icke vore förhållandet, ty hon fick icke allenast en ej obetydlig egendom efter sin man, utan hon är

äfven den, som tillställer de bästa nöjen och fester i staden, när några sådana skola vara. Jag vill härmed icke hafva sagt, att det kan vara så med denna qvinna, som nu är i fråga om att lemna understöd till, men jag yrkar icke dess mindre, och på de skäl jag anført, afslag å Utskottets hemställan.

*Om understöd
åt aflidne
Kamreraren
J. G. de Marés
dotter.*

(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Jag vill för min del yrka afslag å Utskottets betänkande. Det är här visserligen fråga om en liten summa, och det kan äfven hända, att ifrågavarande fruntimmer är fattigt, men om man endast skall taga hänsyn till sökandens fattigdom och således utsträcka hjälpen till alla sådana, som behöfva understöd, finnes det ingen gräns, och man kommer in på ett fält, der de medel, hvaröfver Riksdagen kan förfoga, icke räcka till. Man kan väl icke säga, att man bör gifva ifrågavarande fruntimmer pension för hennes faders förtjenster, ty det blifver att belöna förtjensterna inpå, jag hade nästan sagt, tredje och fjerde led, ty så lång är tiden under hvilken enkan uppburit pension. Det vore fara värdt, att derigenom den grundsatsen blefve införd, att när enkan efter en tjänsteman, som endast en kortare tid tjänat staten, och hvilken enka haft en icke obetydlig pension, dog, skulle hennes dotter äfven få pension, och det är en lycka för banken, att icke denna sistnämnda också hade en dotter, som då väl äfven skulle hafva pension. Det blefve en lång lista, som aldrig skulle taga slut. Är det åter endast barmhertigheten, man skall taga hänsyn till, så är det många flera än hon, som kunna hafva lika berättigade anspråk, men för fadrens förtjenster kan man väl ej, jag upprepar det ännu en gång, gifva henne pension. För öfrigt är det ej heller styrkt, att hon befinner sig i så behöfvande omständigheter, att Riksdagen bör träda emellan. Här åberopas visserligen ett intyg af pastor i Jakobs församling derom, att hon befinner sig i »torftiga vilkor», men angående meningen med detta uttryck kan man hafva olika uppfattning. Då t. ex. de nya lönerna till embetsmännen bestämdes, talade man alltid om, att man skulle gifva dem en lön, så att de hade en torftig bergning. Om man nu med afseende å ifrågavarande fruntimmer skulle mena detsamma, skulle hon icke blifva illa försörjd. För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten på, att när Kongl. Maj:t begär pension för någon, och det af denna anledning är fråga om att bevilja understöd åt enkor och barn, heter det alltid, att de befinna sig i utblottadt tillstånd och i yttersta nöd och fattigdom, men här har man endast ett intyg från presten, att hon befinner sig i *torftiga* omständigheter, och ett sådant intyg kan man väl gifva utan att hon behöfver understöd af staten. Jag tror således för min del, att man med godt samvete kan afslå den ifrågasatta pensionen, äfven då densamma blifvit nedsatt till så ringa belopp som 150 kronor. Är det endast för att hon icke skall lida nöd, som man vill bevilja pensionen, så gör man det såsom bidrag till kommunens fattigförsörjning, men icke derföre, att staten skulle ega någon skyldighet att efter 44 års förlopp belöna en aflidne mans förtjenster. Jag tror således, att man kan bifalla hvad reservanterne föreslagit eller med andra ord afslå Utskottets hemställan.

Om understöd
 åt aflidne
 Kamreraren
 J. G. de Marés
 dotter.
 (Forts.)

Herr Themptander: Då den siste talaren nu likasom inom bankofullmäktige yttrat sig mot beviljande af den ifrågavarande pensionen, ber jag, som i denna fråga tillhört fullmäktiges majoritet och hoppas att om en liten stund få tillhöra majoriteten i Kammaren i afseende å denna fråga, att få tillägga några ord om de skäl, som föranledt fullmäktiges tillstyrkan af pensionens beviljande.

Det har här af en talare med rätta framhållits, att enkor och barn efter aflidne banktjenstemän böra vara hänvisade till det understöd, som kan komma dem till del från den enskilda enke- och pupillkassan. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som redan blifvit af Friherre Fock påpekadt, att nemligen det ifrågavarande fruntimrets rätt till pension ur denna kassa blifvit bestämd efter de grunder, som voro gällande för 45 år sedan, då hennes fader dog. Sedermera hafva dessa pensioner blifvit i högst väsentlig mån höjda, så att efter nu gällande reglemente skulle hon egt uppbära en pension af minst 360 kronor och efter det reglemente, som derförut sedan 1851 var gällande, af 300 kronor. Hon har följaktligen drabbats af det missödet, att hennes nu inträdande pensionsrätt är beroende på sådana äldre bestämmelser, att hon af denna kassa icke eger uppbära högre pension än 150 kronor. Jag anför detta, för att man icke, såsom reservanterne föreställt sig, må tro, att ett bifall till motionen kan blifva ett farligt prejudikat, ty den pension, som nu tillkommer en person i hennes ställning från den enskilda pensionskassan, är större än den, hvaraf hon skulle komma i åtnjutande äfven om Utskottets förslag bifalles. Dessutom ber jag herrarne behjerta en annan omständighet eller att, om man tager hänsyn till de faktiska förhållandena, det egentligen icke är en ny förmån, som skulle nu komma henne till godo. Hennes moder fick vid 1834 års riksdag en extra pension af 500 kronor utöfver de 300 kronor, hvartill hon var berättigad ur den enskilda enke- och pupillkassan. Sedan de öfriga barnen dels af lidit, dels kommit i den ställning, att de icke voro i behof af pensionsunderstöd, har följden blifvit, att modern och denna dotter ensamma under flera år gemensamt åtnjutit dessa pensioner af sammanlagdt 800 kronor. Då nu modern förlidet år dog, skulle det naturligtvis för dottern, som jemte modern åtnjutit fördelen af dessa båda pensioner, blifva en högst betydlig inskränkning i medlen till hennes försörjning, om detta understöd nu skulle inskränkas till de 150 kronor, hon af den enskilda pensionskassan eger att uppbära. Fullmäktige hade derföre föreslagit en pension af 250 kronor, då hon skulle inalles erhållit 400 kronor, eller hälften af hvad hon och modern under denna senares lifstid hade att lefva af. Nu har Banko-Utskottet nedsatt pensionen till 150 kronor, så att hon skulle ega att uppbära sammanlagdt 300 kronor. Denna summa är visserligen liten, men jag kan dock icke dela den siste talarens uppfattning, att den skulle vara så obetydlig, att det derföre ej tjenade till något att bevilja den, ty 300 kronor är ju alltid till dubbelt så stor nytta som 150 kronor.

Det är alldeles tydligt och klart, att det ifrågavarande fruntimret icke eger någon laglig rätt till pension, och icke heller vill jag såsom skäl för pensionens beviljande framhålla faderns förtjenstfulla verksamhet, men ur den synpunkten, att hon förut åtnjutit understöd och

att det måste anses billigt att hon nu på gamla dagar, då hon af sjukdom är urständsat att sjelf bidraga till sitt underhåll, icke beröfvas detta, anser jag mig böra förorda Utskottets förslag.

Den siste talaren, likasom en annan talare här midt öfver, yttrade tvifvel om det ifrågavarande fruntimret verkligen vore i behof af detta understöd. I det afseendet ber jag få upplysa, att då ansökningen förekom hos fullmäktige, var vid densamma fogadt ett intyg af två kända och aktade personer i hufvudstaden, hvilka förklarade sig väl känna henne och vitsordade, att hon icke hade andra medel till sitt uppehälle än den ifrågavarande pensionen af 150 kronor ur enskilda enke- och pupillkassan. Emellertid ansågo fullmäktige nödigt att för fullständighetens skull infordra ett officiellt intyg härom och fingo då detta intyg af kyrkoherden i den församling, der hon bor, hvilket intyg innehåller, att hon befinner sig »i torftiga vilkor». För min del får jag säga, att jag anser detta uttryck vara tillräckligt betecknande och icke får tolkas på sätt den siste talaren föreställt sig. Jag tviflar också på att det begagnats, då det var fråga om att bestämma den aflöning, som kunde vara lämplig för statens tjänstemän.

Jag ber att på dessa skäl få yrka bifall till Utskottets förslag. Reservanterne inom Utskottet kunna möjligen haft rätt deri, att de såsom utskottsledamöter ansett sig i detta fall endast böra fästa sig vid den strängt rättsliga synpunkten, men Kammaren åtminstone har större frihet och kan, om den vill, göra gällande en annan synpunkt och låta äfven hjertat komma till sin rätt.

Herr Lyttkens: Jag skulle icke ännu en gång hafva begärt ordet i en fråga, som angår ett så obetydligt penningebelopp, som 150 kronor, om jag icke hade en särskild orsak att påpeka förhållanden, som kunna vara beaktansvärda, och som i sinom tid törhända kunna bidraga till lösningen af en svår fråga.

Tvenne af Herrar bankofullmäktige hafva upplyst, att om ifrågavarande fruntimmers fader afidit i dessa tider, hon varit berättigad till högre pension än hon nu innehar. Ja, det är sant, att bankens tjänstemän numera, enligt nyligen stadfästadt reglemente, äro berättigade till större pension för sina enkor och barn än förr varit fallet. Såsom jag vill påminna mig innehålles i berörda reglementes 7 § mom. 1 den bestämmelse, att när pensionskassans tillstånd sådant medgifver, delegarne kunna, utan annan auktoritet än sin egen, höja pensionernas belopp. Med stöd af denna § hafva ock pensionerna på senare tider blifvit höjda med 20 procent; dock har icke denna förhöjning gällt pensioner, beviljade före tiden för detta reglementes fastställande. Detta är väl ett i och för sig egendomligt förhållande, men det vigtigaste är dock den omständigheten, att, så vidt jag kunnat finna af den granskning af kassans räkenskaper, som jag haft tillfälle att verkställa, denna förhöjning af pensionerna varit fullkomligt oberättigad, ty under det pensionskassan i många år, — jag har haft tillfälle att se sammandrag af kassans räkenskaper sedan 20 år tillbaka — oakadt tjänstemännens antal är så stort, oupphörligen ökats år för år med i medeltal 6,000 kronor årligen, har den, sedan förhöjning af

*Om understöd
åt afidne
Kamreraren
J. G. de Marés
dotter.*
(Forts.)

Om understöd pensionerna inträdde, i stället för att ökas, sjunkit så, att man slutli-
 åt afsidne gen tvingats tillgripa 2,000 kronor af kapitalet.

Kamreraren
 J. G. de Marés
 dotter.

(Forts.)

Ett sådant förhållande med en pensionskassa sådan som denna, hvilken är bildad under loppet af många år och till hvilken Riksdagen genom anslag af en del af bankovinsten i betydlig mån bidragit, det förhållande, säger jag, att tjenstemännen sjelfva kunna höja pensionerna för sina enkor och barn på ett sätt, att kassan blir otillräcklig för kommande släkten, är i hög grad origtigt. Ehuru jag icke vet hurudan denna kassas ställning för närvarande är, enär jag icke haft tillfälle att på de tre sista åren granska densamma, synes mig dock ett stadgande i ett pensionsreglemente af den art, att det möjliggör tillgripandet af kassans kapital, vara en betänkelig sak, och Riksdagen skulle derigenom kunna blifva nödsakad att till kassan göra ytterligare tillskott.

Det var endast detta jag ville anföra i anledning af hvad förenämnde tvenne fullmäktige yttrade.

Herr Halldin: Jag hade icke skolat begära ordet i denna fråga, om icke en talare upprepade gånger hade till Kammaren, eller åtminstone till dem, hvilka icke kunna bifalla Utskottets förslag, framställt en fråga, som ännu blifvit obesvarad, och jag vill för min del fritaga mig från den beskyllning, som på samma gång ligger deri. Frågan var ungefär denna: »viljen I straffa denna qvinna, derföre att en högre makt beröfvat henne hennes stöd och dömt henne till ett sorgligt lif?» Jag vill för min del svara, att jag icke vill straffa henne derföre att en högre makt borttagit hennes fader, icke heller åtaga mig någon så beskaffad skuld, derför att jag icke kan bifalla Utskottets förslag på de skäl, som Utskottet anfört. För min del kan jag icke betrakta det som ett straff att Riksdagen i detta fall vägrar gifva ytterligare understöd; det blefve en faslig skuld (utgift), om Riksdagen skulle erkänna en sådan princip, att den som förlorade sin fader, skulle erhålla understöd af staten. Besynnerligt förefaller det mig derföre, att på samma gång man erkänner, att denna qvinna icke har laglig rätt att erhålla mera understöd, än hon nu uppbär, ändock förordar henne till erhållande af ytterligare understöd på grund af ömmande omständigheter (att hon vore fattig). Huru många skulle icke efter en sådan princip kunna säga till Riksdagen: jag är i behof af understöd, gif mig något. I dylika fall är det väl meningen, att Kongl. Maj:ts fattigvårdsstadga tillämpas. För min del ber jag få tillbakavisa den gjorda beskyllningen, att det skulle utgöra ett straff att icke bifalla Utskottets förslag. Jag yrkar derför bifall till den reservation, som i frågan afgifvits.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Banko-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 6, *Om understöd åt afidne Kamreraren J. G. de Marés dotter.*

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Voteringen utföll med 50 ja mot 91 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan blifvit af Kammaren afslagen.

§ 4.

Skedde föredragning af Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 9), om underdånig skrifvelse rörande upprättande af taxa för provincialläkares godtgörelse vid sjukbesök. *Om upprättande af taxa för provincialläkare.*

I anledning af Herrar *Hans Anderssons* och *Olof Larssons* till Utskottet hänvisade motion, N:o 91, afseende upprättande af en läkare-taxa, hade Utskottet i detta utlåtande framlagt följande förslag:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t i underdånighet anholder, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunniga personer utarbeta och för kommande Riksdag framlägga förslag till taxa att gälla för provincialläkare vid utöfningen af deras enskilda praktik».

Mot denna hemställan hade Herrar *A. J. Lyth* och *P. E. Berglöf* inom Utskottet reserverat sig under yrkande, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af reservanten

Herr Lyth, som anförde: Då jag reserverat mig emot Utskottets hemställan i denna fråga, ber jag att få för Kammaren angifva mina skäl härtill.

Jag anser det först och främst skola möta alltför stora svårigheter att kunna få en läkare-taxa, sådan som den föreslagna, utarbetad. I detta afseende vill jag till en början erinra Kammaren, att Kongl. Maj:t redan åren 1860 och 1862 anbefalt Medicinalstyrelsen att upprätta en dylik taxa, men att något resultat häraf ännu icke kommit till stånd, och det oaktadt styrelsen, såsom jag har mig bekant, gjort allt hvad på densamma ankommit för att uppgöra en sådan. Man har rådfrågat läkaresällskapen i Stockholm, Göteborg och, om jag ej är origtigt underrättad, äfven i Upsala, utan att kunna komma till någon tillfredsställande lösning af saken. Äfvenledes tillåter jag mig påpeka, att stora svårigheter uti ifrågavarande afseende jemväl möta till följd af de särdeles olika lokala förhållandena inom landet. Jag vill blott nämna t. ex. Norrland och Skåne; huru skulle det vara möjligt att upprätta en läkare-taxa, som skulle vara lämplig för två

Om upprät-
tande af taxa
för provin-
cialläkare.
(Forts.)

så olika landsdelar med så olika folkmängd, andra olägenheter att förtiga. Jag vågar derjemte framhålla, att det, enligt min åsigt, blefve högligen tvifvelaktigt, huruvida en sådan taxa, om den också komme till stånd, i sjelfva verket komme att gagna det syfte, dermed afses. Jag medgifver gerna, att det vore en ganska god sak, om man erhöle en tillfredsställande taxa; men hvem komme egentligen att draga största fördelen deraf? Jo, de förmögnare samhällsklasserna, då deremot, efter mitt förmenande, de mindre bemedlade finge mycket ringa eller intet gagn deraf. Ty vid uppgörande af en läkaretaxa måste ganska stort afseende fästas dervid, att ersättning blefve läkaren tillagd med hänsyn till den dyra lärokurs, han måste genomgå. I stället för att, såsom nu ofta bänder, den rike får betala för den fattige, skulle således den fattige komma att betala lika mycket som den rike, hvilket visserligen blefve ännu sämre.

Det är äfven en annan sak, som jag ber få erinra om, nemligen att vi ännu i denna stund ega en förordning af 1777, hvori det är ålagdt läkare i enskild eller allmän anställning att vårda fattige kostnadsfritt. Det är min öfvertygelse, att om en läkaretaxa blefve upprättad, så komme nämnda förordning att i och med detsamma upphävas; och deraf blefve åter en följd, att församlingarne finge skyldighet att bekosta läkarevård för sina fattige. Man skulle visserligen knappt kunna tro, att läkaren väl icke skulle hafva skyldighet att kostnadsfritt vårda församlingarnas fattige. Jag tillåter mig anföra ett prejudikat, såsom bevis på att så är fallet. År 1870 inträffade, att en arbetskarl, Johannes Andersson från Adolf Fredriks församling i Hufvudstaden, insjuknade i lunginflammation under det han var på arbete i Films socken i Upland. Han intogs å en sjukstuga vid Dannemora och vårdades der af distriktsläkaren. Sedermera stämde Films socken Stockholms kommun med yrkande om ersättning för läkarevården. Öfverståthållareembetet tilldömde församlingen ersättning, men Stockholms stad klagade och blef i Högsta Domstolen befriad från att utgifva den begärda ersättningen för läkarevården, 15 kronor.

Huru man än ser saken, torde således införandet af en läkaretaxa komma att medföra större olägenheter än fördelar. Då härtill kommer, att, såsom jag förut tagit mig friheten erinra, Regeringen i denna sak gjort hvad på henne berott, utan att ernå något resultat, så anser jag det knappast tillständigt för Riksdagen att nu återigen uppmana Regeringen till något, som hon redan förut sökt åstadkomma, men hvaraf det ej stått i hennes förmåga att avvägbringa någon tillfredsställande lösning.

Jag yrkar bifall till min och Herr Berglöfs reservation, att motionen ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Granlund* instämde med Herr *Lyth*.

Herr *Olof Larsson*: Såväl uti motionen, som nu föredragna Utskottets utlåtande äro skälen för och behovet af en läkaretaxas upprättande och antagande både angifna och ådagalagda. Att Sundhetskollegium för 17 år sedan, eller redan år 1862 på samma gång som 1774 års läkaretaxa upphäfdes, af Kongl. Maj:t anbefalts att utarbete

ny instruktion och taxa för provincialläkare, kan och bör ej utgöra hinder, att Riksdagen bifaller den uti Utskottets hemställan föreslagna skrifvelsen; tvärtom bör detta vara ett skäl till skrifvelsens aflåtande, helst som Sundhetskollegium icke efter så lång tid fullgjort Kongl. Maj:ts i ämnet lemnade uppdrag.

Om upprättande af taxa för provincialläkare.
(Forts.)

Att svårighet för läkaretaxas upprättande kan möta är såväl af en talare här uti Kammaren, som ock inom Utskottet af någre dess ledamöter åberopadt; men då provincialläkare för resor uti statens ärenden ega tillgodonjuta ersättning af statsmedel enligt resereglementet af år 1865, anser jag, att det bör låta sig göra upprätta taxa att vara gällande vid deras enskilda praktiks utöfvande.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hans Andersson: Den förste talaren, nemligen Prosten Lyth, påstod, att upprättandet af en läkaretaxa skulle möta så stora svårigheter, att det blefve nästan omöjligt att få en dylik taxa till stånd. Jag för min del kan dock icke förstå, huru detta skulle bli svårare, än det nu är för läkarne att sjelfve bestämma, hvad deras arbete är värdt. Nu händer ju dessutom ganska ofta, att läkaren tager rundligt betaldt för sjukbesök, der besöket till ingenting gagnat och måhända någon gång snarare borde ha bötat för sitt arbete än därför få ersättning. Då läkaretaxor finnas mångenstädes i utlandet, borde det väl vara en möjlighet att äfven i vårt land skulle kunna utarbetas en sådan.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Engman: För min del skall jag instämma med motionärerne och således yrka bifall till den underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, Utskottet föreslagit. Jag tror nemligen, att det vore både i läkarnes eget och deras patienters välförstådda intresse att få en taxa för förrättningar inom provincialläkarnes enskilda praktik. Provincialläkarnes inkomster skulle derigenom säkerligen blifva bättre än de nu äro, då den mindre bemedlade ofta nog ej vågar anlita dem, derföre att han ej har råd att betala hvad de godtyckligt begära, utan i stället antingen blifver ohulpen och ofta får ligga och dö eller vända sig till qvacksalfvarne, som äro billigare, men ofta mera skada än gagna. Allmänheten å sin sida åter skulle derigenom undgå att, såsom nu ej så sällan sker, åtminstone på landsbygden, få betala mera för läkarehjelpen än hon kan komma ut med, till exempel 50 à 60 kronor för 4 miles resa; detta kunde undvikas, om en viss ersättning bestämdes för sjukbesöket, och visst per mil i resekostnad, som ej borde vara någon svårighet.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets hemställan. Herr Lyth sade, att den rike skulle få betala för den fattige, om taxa funnes; ja, detta sker äfven nu, ty har icke läkaren säkerhet för att han får betaldt äfven af den fattige, om ej annat af fattigvärdens, så blir han nog hemma, det må gå med den sjuke hur som helst. Många mindre vackra drag skulle kunna framdragas om läkarnes sätt att efter godtycke uppskörta allmänheten, som för närvarande godtyckligt uppskörta, men detta må få bero.

Om upprät-
tande af taxa
för provin-
cialläkare.
(Forts.)

Herr Lyth: Jag ber att få rätta en uppgift, som jag lemnade, då jag nyss hade ordet, hvilken icke är fullt riktig. Jag sade nemligen, att frågan om ersättning för den läkarevård, som lemnades arbetskarlen Johan Andersson, i sista instansen pröfvades af Högsta domstolen. Men så skedde ej, utan pröfningen af den saken, såsom varande ett fattigvårdsärende, skedde af Kongl. Maj:t i Ecklesiastikdepartementet.

Vidare vill jag tillägga ännu ett skäl för afslag å Utskottets hemställan. Utskottet har nemligen tillstyrkt Riksdagen att anhålla, »det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunniga personer utarbета och för kommande Riksdag framlägga förslag» etc. Detta är måhända icke heller riktigt lämpligt, emedan Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande eger att bestämma en dylik taxa. Den omständigheten är således för mig ett ytterligare skäl, utom de redan anförda, att yrka afslag på Utskottets förslag.

Herr Gunnar Eriksson: Äfven jag anhåller om bifall till det ifrågasatta skrifvelseförslaget. Man får ofta höra talas om, att bland allmänheten råder ännu mycken okunnighet och många fördomar, och att detta uppenbarar sig vid sjukdomsfall genom anlitande af qvacksalvare. Det är dock icke endast allmänhetens okunnighet och fördomar, som orsaka qvacksalvares anlitande, utan äfven rent af ekonomiska skäl. Allmänheten, och i synnerhet den delen af henne, hvars tillgångar äro knappa, måste nemligen på förhand beräkna, om hon eger tillgångar att betala läkarens mangen gång ganska dryga ersättningsanspråk, som ofta uppmuntras af den rikets frikostighet; och finner man sig då icke ega tillgångar dertill, så måste qvacksalvare eller så kallade hemläkare anlitas. Detta utgör för mig ett talande skäl för Utskottets förslag. Den fördelen skulle åtminstone blifva en följd af en billig taxa, att qvacksalvveriet utrotades och den, som anlidade provincialläkaren, då alltid på förhand kunde beräkna, hvad han skulle betala honom.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Tredje Tillfälliga Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 2 (i samlingen N:o 9),

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har Kammareren, med afslag å Utskottets hemställan,

förklarar Herrar Hans Anderssons och Olof Larssons i ämnet väckta motion icke till någon Riksdagens åtgärd föranledda.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 87 ja mot 42 nej; och hade alltså Utskottets förslag af Kammaren bifallits; skolande, jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 5.

Företogs till afgörande Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Ut-
skotts Betänkande N:o 3 (i samlingen N:o 10), om skrifvelse till Kongl. Om ersättning till S. J. Bladh för förluster i följd af olaga beslag.
Maj:t angående ersättning till förre landtbrukaren S. J. Bladh för förluster till följd af hos honom verkställt olaga beslag.

Herr A. P. Lind hade i sin motion N:o 120 föreslagit, »att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med anhållan derom, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda verkliga beloppet af den förlust förre landtbrukaren S. J. Bladh lidit genom länsman Zellanders olaga beslag å hans brännerier Tannarp och Långanäs år 1855 och derefter till Riksdagen afgifva nådig proposition om ersättning genom statsmedel af antingen hela eller ock en skälig pröfvad del af den lidna förlusten».

Rörande denna motion hade Utskottet hemställt,
att samma motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Herr Wigardt anförde: Jag hyser verkligen inga sangviniska förhoppningar att vinna ändring i Utskottets förslag. Men, då jag finner att motionären är frånvarande och den nu ifrågavarande olycklige mannen således icke har någon målsman här, ber jag att få säga några ord. Jag anhåller dervid till en början att få återkalla i minnet den diskussion, som för några dagar sedan hölls i denna Kammare, då fråga var om ett anslag af 49,000 kronor till en byggmästare. Då framhölls med mycken skärpa, att denne man hade moralisk rätt att utfå det ifrågasatta beloppet. Här föreligger också en fråga, som, mine Herrar, är af en mycken ömtålig beskaffenhet. Mannen bor nu i Stockholm, men blef af med sin egendom i Smålands bygder. Han var der en bergad karl och hade genom arbetsamhet bragt sig upp till välstånd, men han såg sig snart beröfvad allt. Han har derigenom lidit både till kropp och själ alldeles förskräckligt, och jag tycker, att det är synd om honom. Han har icke allenast en moralisk rätt att få igen åtminstone något af hvad en statens tjensteman frantagit honom genom ett olaga beslag, utan det måste ock till följd deraf vara en juridisk skyldighet för Riksdagen att hjälpa denne man till någon ersättning för hans myckna lidande; ty han har, såsom jag redan nämnt, lidit både till kropp och själ, och det har till och med varit så svårt, att han understundom icke vetat till sig allenast af bekymmer för denna sak. Jag vågar icke göra något yrkande, men jag tror, att det icke skulle vara denna Kammare ovärdigt att bevilja denne fattige man en ersättning af 10,000 kronor.

Om ersättning till S. J. Bladh för förluster i följd af olaga beslag. Herr Lyth: Då något yrkande ej blifvit af den förre talaren gjordt, har jag ingenting att andraga, utan afstår från ordet.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

(Forts.)

§ 6.

Till bordläggning anmäldes dels Kongl. Maj:ts i förmiddagens sammanträde aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen och dels följande från Utskott inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne n:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och n:o 3 i kvarteret Päronsträdet;

Samma Utskotts utlåtande N:o 22 i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{3}{8}$ mantal i Risinge socken, emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Finsponga läns härad och Östergötlands län;

Samma Utskotts memorial N:o 23, med förslag till voteringspropositioner med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under riksstatens *Fjerde* hufvudtitel;

Samma Utskotts memorial N:o 24, med yttrande och förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Riksgäldskontorets förvaltning m. m.

Samma Utskotts memorial N:o 25, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti tvenne frågor rörande utgifterna under Riksdagens *Femte* hufvudtitel;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 5, angående stämpelpappersafgiften;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckt motion om berättigande för förmyndare att af omyndigs medel i lifränteanstalt insätta inom visst belopp; och

N:o 14, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken;

Andra Kammarens *Första* Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 3 (i samlingen N:o 11), angående underdånig skrifvelse om beredande af flera lärotimmar för naturalhistoriens studium vid rikets allmänna elementarläroverk; samt

Andra Kammarens *Andra* Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 12), rörande ändring i 23 § af Kongl. Fiskeristadgan.

På framställning af Herr vice Talmannen Wijk, beslöts att här ofvan nämnda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>J. G. Jansson</i>	under	5	dagar från den	13	Mars,	
»	<i>L. Torpadie</i>	»	3	»	»	»	13
»	<i>J. F. Geijer</i>	»	14	»	»	»	17
»	<i>S. F. Norén</i>	»	14	»	»	»	26
»	<i>J. Magnusson</i>	»	14	»	»	»	26

och

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidein

H. A. Kolmodin.